

CHUYỂN ĐỔI SỐ

- NHỮNG CƠ HỘI VÀ THÁCH THỨC ĐỐI VỚI KẾ TOÁN QUẢN TRỊ VÀ THỰC TRẠNG CHUYỂN ĐỔI SỐ TRONG LĨNH VỰC KẾ TOÁN TẠI CÁC DOANH NGHIỆP

● LÊ THỊ CẨM DUNG

TÓM TẮT:

Sự phát triển mạnh mẽ của công nghệ đang tác động sâu sắc đến mọi lĩnh vực, bao gồm cả kế toán, đặc biệt là kế toán quản trị. Việc ứng dụng công nghệ chuyển đổi số trong lĩnh vực này trở nên vô cùng cần thiết để theo kịp xu hướng hiện đại. Nghiên cứu tập trung làm rõ các cơ hội và thách thức mà chuyển đổi số mang lại cho kế toán quản trị, đồng thời đánh giá thực trạng và khả năng áp dụng công nghệ số tại các doanh nghiệp ở TP. Hồ Chí Minh. Thông qua khảo sát và phân tích dữ liệu, nghiên cứu cho thấy, việc triển khai công nghệ số không chỉ giúp tăng cường hiệu quả mà còn đặt ra thách thức cho các doanh nghiệp. Kết quả cũng cho thấy sự cải thiện đáng kể trong việc áp dụng chuyển đổi số, khuyến khích các doanh nghiệp tại Việt Nam tiếp tục phát triển công nghệ này trong tương lai.

Từ khóa: chuyển đổi số, kế toán quản trị, thực trạng, cơ hội, thách thức.

1. Đặt vấn đề

Sự xuất hiện của đại dịch Covid-19 đã gây ra những biến đổi sâu sắc đối với các doanh nghiệp trên toàn cầu. Đại dịch không chỉ gây ra khủng hoảng kinh tế mà còn thúc đẩy mạnh mẽ quá trình chuyển đổi số, làm nổi bật tầm quan trọng của việc ứng dụng công nghệ trong quản lý và vận hành doanh nghiệp. Trong bối cảnh này, cuộc cách mạng công nghiệp 4.0 với các công nghệ tiên tiến như điện toán đám mây (Cloud), Internet kết nối vạn vật (IoT), Big Data, Blockchain và trí tuệ nhân tạo (AI) đã mang lại những cơ hội lớn

nhưng cũng đặt ra không ít thách thức đối với các doanh nghiệp.

Việc áp dụng các công nghệ này không chỉ là xu hướng mà còn trở thành yêu cầu bắt buộc để nâng cao hiệu quả quản trị, tăng cường năng lực cạnh tranh và đảm bảo sự tồn tại và phát triển bền vững của doanh nghiệp trong môi trường kinh doanh ngày càng phức tạp. Đặc biệt, vai trò của kế toán quản trị rất quan trọng khi phải thay đổi phương thức thực hiện nghiệp vụ, tổ chức thông tin và cung cấp thông tin kịp thời, tin cậy cho ban lãnh đạo doanh nghiệp.

Xuất phát từ thực tiễn đó, nghiên cứu về ảnh hưởng của chuyển đổi số đối với kế toán quản trị không chỉ mang tính cấp thiết mà còn có ý nghĩa quan trọng trong việc giúp các doanh nghiệp xây dựng chiến lược và lộ trình chuyển đổi số hiệu quả, từ đó nắm bắt được những cơ hội mới và vượt qua các thách thức trong thời đại công nghệ số.

2. Tầm quan trọng của chuyển đổi số với kế toán quản trị trong các doanh nghiệp

2.1. Chuyển đổi số là gì?

Một công ty chuyên nghiên cứu và tư vấn công nghệ thông tin hàng đầu thế giới - Ông Gartner đưa ra định nghĩa về chuyển đổi số như sau: “Chuyển đổi số là việc sử dụng các công nghệ số để thay đổi mô hình kinh doanh, tạo ra những cơ hội, doanh thu và giá trị mới” (Nguyễn Thị Hoàng Quyên, 2020).

Theo Microsoft: “Chuyển đổi số là việc tư duy lại cách thức các tổ chức tập hợp mọi người, dữ liệu và quy trình để tạo những giá trị mới” (Microsoft, 2017).

Deborah Ancona, giáo sư quản lý tại Viện Công nghệ Massachusetts (MIT) và là người sáng lập Trung tâm Lãnh đạo cho biết: “Sự thúc đẩy chuyển đổi kỹ thuật số đang tăng tốc trong một thế giới mà các công ty ngày càng cạnh tranh về sự đổi mới, tốc độ và khả năng thích ứng” (Phan Trọng Nghĩa, 2022).

Chuyển đổi số là việc áp dụng các công nghệ tiên tiến vào công tác quản lý nhằm mục đích số hóa và cải tiến phương thức hoạt động, quản lý để thúc đẩy nhanh quá trình chuyển đổi số trong doanh nghiệp, tổ chức.

2.2. Kế toán quản trị là gì?

Kế toán quản trị (management accounting) là việc thu thập, xử lý, phân tích và cung cấp thông tin kinh tế, tài chính theo yêu cầu quản trị và quyết định kinh tế tài chính trong nội bộ đơn vị kế toán. (Theo Luật Kế toán Việt Nam năm 2003, Thông tư số 53/2006/TT-BTC). Mục tiêu của kế toán quản trị là cung cấp thông tin cho nhà quản lý nhằm sử dụng hiệu quả các nguồn lực để đạt mục tiêu doanh nghiệp đề ra.

Sự mở rộng của công nghệ số đã làm thay đổi đáng kể hầu hết các hoạt động kinh tế và ngành nghề. Công nghệ kỹ thuật số thâm nhập vào kế toán quản trị và có tiềm năng to lớn để biến đổi nghề này. Việc triển khai các công nghệ kỹ thuật số mới nổi, như trí tuệ nhân tạo, chuỗi khối, Internet vạn vật, dữ liệu lớn và điện toán đám mây, có thể tạo ra một bước nhảy vọt quan trọng, dẫn đến sự thay đổi mô hình trong quản lý kế toán của các doanh nghiệp. Ảnh hưởng của các công cụ kế toán chi phí được cải thiện thông qua chuyển đổi kỹ thuật số đến hiệu suất của các doanh nghiệp trong trường hợp các công cụ đổi mới mạnh mẽ hơn nhiều so với trường hợp các công cụ kế toán chi phí truyền thống (Vărzaru, 2022). Điển hình là công nghệ AI giúp kế toán viên giảm thời gian phân bổ cho quá trình xử lý trung gian bằng cách cho phép họ tham gia vào các hoạt động có giá trị cao hơn: ra quyết định, giám sát quy trình tính chi phí và cập nhật hoặc sửa đổi các công cụ tính chi phí AI, cải thiện hiệu suất trong tất cả các hoạt động của doanh nghiệp và góp phần tăng tính minh bạch. Ngoài ra, AI tạo điều kiện thuận lợi cho việc phân tích và giải thích thông tin kế toán, cho phép đưa ra các quyết định quản lý giá. Trong lĩnh vực dự toán chi phí, AI cũng được sử dụng để ước tính chi phí mục tiêu, sử dụng các phương pháp ước tính chi phí tương tự và tham số dựa trên chi phí lịch sử.

3. Thực trạng chuyển đổi số trong lĩnh vực kế toán tại các doanh nghiệp

3.1. Phương pháp và dữ liệu nghiên cứu

Thống kê mô tả nhằm xác định khả năng chuyển đổi số và thực trạng áp dụng các công nghệ chuyển đổi số vào kế toán quản trị của các doanh nghiệp, phỏng vấn thông qua sử dụng phiếu khảo sát.

Để phục vụ mục tiêu nghiên cứu về đánh giá việc chuyển đổi số vào kế toán quản trị nói riêng và trong lĩnh vực kế toán nói chung, tác giả sử dụng phương pháp phỏng vấn thông qua bảng câu hỏi khảo sát tại 60 doanh nghiệp với tổng số 140 nhà quản trị và nhân viên kế toán tại các doanh

ngành trên địa bàn Thành phố Hồ Chí Minh. Bảng hỏi sau khi thiết kế được gửi trực tuyến đến các đối tượng phỏng vấn qua email. Nghiên cứu sử dụng chủ yếu thống kê mô tả kết quả nghiên cứu được tổng hợp.

Dữ liệu nghiên cứu được thu thập từ 110 hồi đáp từ phía các nhà quản trị, kế toán trưởng và kế toán quản trị được tổng hợp trình bày ở Bảng 1.

3.2. Kết quả nghiên cứu và thảo luận

Kết quả khảo sát cho thấy tỷ lệ doanh nghiệp có chính sách đầu tư cho việc chuyển đổi số 30/60 doanh nghiệp khảo sát chiếm 50%, tỷ lệ doanh nghiệp có tổ chức các chương trình đào tạo cho người lao động về kỹ năng ứng dụng công nghệ mới trong nghiệp vụ kế toán còn thấp 10/60 doanh nghiệp khảo sát chiếm 16.7%, tỷ lệ doanh nghiệp không có chính sách đầu tư cho ứng dụng, đổi mới công nghệ theo xu hướng cách mạng công nghệ 4.0 còn cao với 30/60 doanh nghiệp khảo sát chiếm 50%. Kết quả khảo sát được trình bày ở Hình 1.

Với nhà quản trị, khi được hỏi, có 11/30 chiếm 36.7% nhà quản trị sẵn sàng đầu tư công nghệ vào kế toán quản trị (Hình 2). Tuy nhiên, khi nhóm tác giả tiến hành khảo sát người hỏi có hiểu biết về các công nghệ chuyển đổi số vào kế toán quản trị thì kết quả cho thấy chỉ có 35/110, chiếm 31.8%

Bảng 1. Bảng mô tả mẫu khảo sát

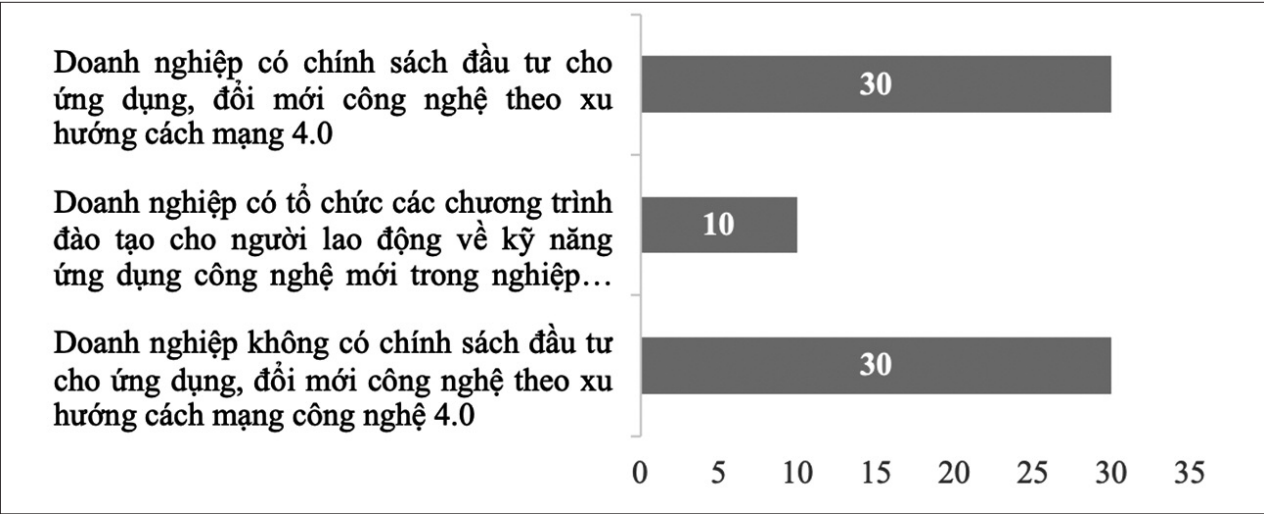
Nhóm phân loại	Tiêu chí phân loại	Số lượng
Đối tượng phỏng vấn	Nhà quản trị tại doanh nghiệp	30
	Kế toán quản trị	50
	Kế toán trưởng	30
Loại hình doanh nghiệp	Doanh nghiệp vừa	30
	Doanh nghiệp lớn	30

người được hỏi có biết về các công nghệ chuyển đổi số và những ứng dụng của nó vào kế toán quản trị (Hình 2).

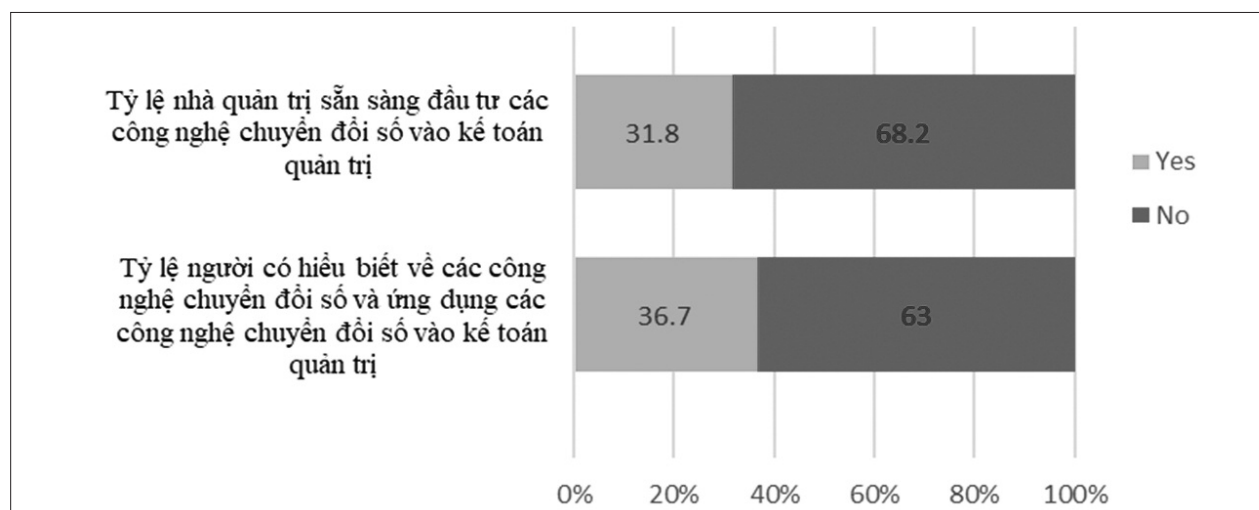
Nghiên cứu khảo sát khả năng ứng dụng các công nghệ chuyển đổi số vào kế toán quản trị tại 60 doanh nghiệp trên địa bàn TP. Hồ Chí Minh, nhóm người không có ý kiến 35/110 người chiếm 31.8%, nhóm người không tán thành 45/110 người chiếm 40.9%, nhóm người tán thành 30/110 người chiếm 27.3%. Kết quả khảo sát được trình bày ở Hình 3.

Theo kết quả khảo sát nhóm người không ủng hộ ứng dụng các công nghệ chuyển đổi số vào kế toán quản trị, họ cho rằng mức độ hiểu biết của họ về các công nghệ còn hạn chế nên họ lo lắng về mức độ xảy ra rủi ro cao, bên cạnh đó các tổ chức

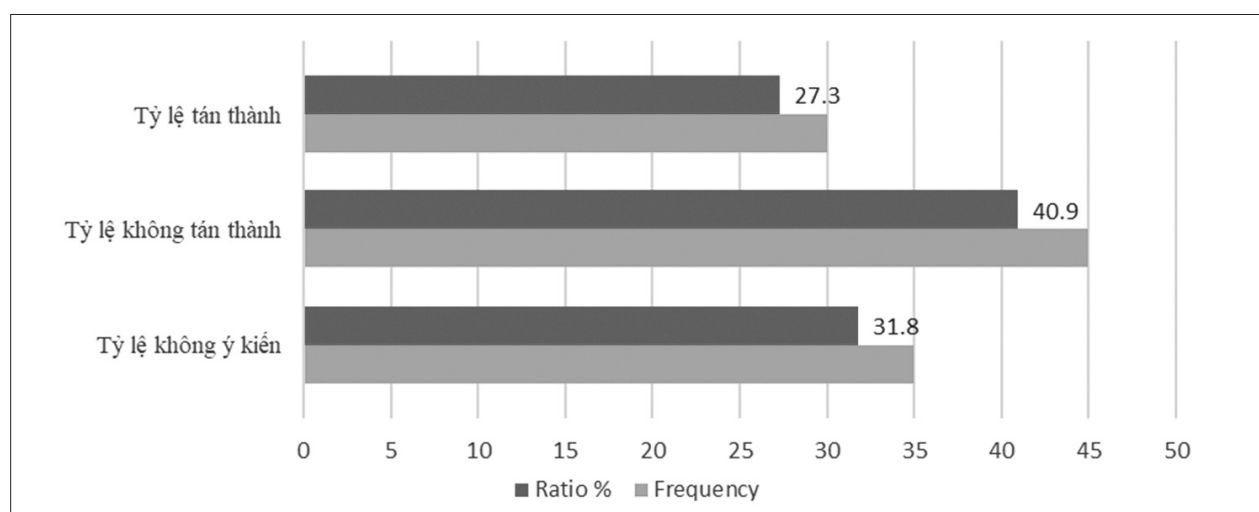
Hình 1: Kết quả khảo sát tỷ lệ doanh nghiệp liên quan đến đổi mới công nghệ theo xu hướng cách mạng công nghệ 4.0

Hình 2: Tỷ lệ nhà đầu tư sẵn sàng/không sẵn sàng đầu tư các công nghệ chuyển đổi số và ứng dụng của các công nghệ chuyển đổi số vào kế toán quản trị

Hình 3: Tỷ lệ tán thành/không tán thành nhu cầu sử dụng các công nghệ chuyển đổi số vì những lợi ích thiết thực mà nó đem lại

còn dẫn đo khi sử dụng công nghệ mới. Hầu hết người được hỏi cho rằng thay đổi tư duy, thay đổi cách thức làm việc truyền thống, đặc biệt là trong ngành Kế toán không dễ dàng và cần nhiều thời gian để thích ứng.

4. Những cơ hội và thách thức chuyển đổi số đối với kế toán quản trị trong các doanh nghiệp

Chuyển đổi số mang đến cả cơ hội và thách thức đối với kế toán quản trị trong các doanh nghiệp.

4.1. Cơ hội

Một là, tăng hiệu quả và độ chính xác: công nghệ số hóa giúp tự động hóa nhiều quy trình kế toán quản trị, giảm thiểu sai sót và tăng cường hiệu quả làm việc cho nhân viên kế toán quản trị.

Hai là, cải thiện khả năng phân tích và dự báo: dữ liệu lớn và phân tích nâng cao cho phép các nhà quản trị tài chính dự báo tài chính chính xác hơn và đưa ra quyết định dựa trên dữ liệu thực tế. Công nghệ AI và Machine Learning có thể phân

tích các xu hướng tài chính, từ đó giúp nhà quản trị dự đoán các biến động thị trường.

Ba là, tăng tính minh bạch và bảo mật: công nghệ blockchain cung cấp một hệ thống lưu trữ dữ liệu phân tán và bảo mật cao, giúp tăng cường tính minh bạch và bảo mật trong quản lý tài chính. Mọi giao dịch đều được ghi lại và không thể thay đổi, giúp giảm thiểu rủi ro gian lận.

4.2. Thách thức

Chi phí đầu tư ban đầu cao là một trong những thách thức chính của việc triển khai công nghệ số hóa, vì nó đòi hỏi đầu tư lớn vào phần mềm, phần cứng và đào tạo nhân viên kế toán quản trị. Doanh nghiệp cần cân nhắc giữa lợi ích dài hạn và chi phí ban đầu để đưa ra quyết định đầu tư hợp lý.

Ngoài ra, khả năng thích nghi của nhân viên kế toán quản trị cũng là một thách thức, bởi nhân viên kế toán quản trị cần thời gian và nỗ lực để học hỏi và làm quen với hệ thống mới. Điều này có thể gặp sự kháng cự từ phía nhân viên kế toán quản trị do thay đổi phương thức làm việc truyền thống.

An ninh mạng cũng là một vấn đề quan trọng, vì sự gia tăng sử dụng công nghệ số đồng nghĩa với việc tăng nguy cơ bị tấn công mạng và mất mát dữ liệu kế toán quản trị. Doanh nghiệp cần

đầu tư vào các biện pháp bảo mật mạnh mẽ để bảo vệ dữ liệu kế toán quản trị quan trọng.

Cuối cùng, phụ thuộc vào công nghệ có thể làm cho doanh nghiệp dễ bị ảnh hưởng khi gặp sự cố kỹ thuật hoặc khi hệ thống bị gián đoạn. Doanh nghiệp cần có kế hoạch dự phòng và bảo trì định kỳ để giảm thiểu rủi ro này.

5. Kết luận

Tóm lại, tác giả cho rằng chuyển đổi số sẽ mang lại sự thay đổi lớn cho môi trường kinh doanh, đặc biệt trong lĩnh vực kế toán nói chung và kế toán quản trị nói riêng. Thành công của các tổ chức phụ thuộc vào khả năng sử dụng phân tích kế toán quản trị một cách chính xác và kịp thời. Để đạt được mục tiêu, các tổ chức cần phải thích ứng với những thay đổi công nghệ và mô hình số mới. Đồng thời, sự linh hoạt và tư duy tiến bộ là yếu tố quan trọng để duy trì vị thế cạnh tranh. Nghiên cứu đã thảo luận về những cơ hội và thách thức trong chuyển đổi số kế toán quản trị. Nghiên cứu cũng cho thấy thực trạng và khả năng áp dụng các công nghệ chuyển đổi số trong lĩnh vực Kế toán, đồng thời nhấn mạnh quá trình này đòi hỏi sự nỗ lực lớn để tận dụng tối đa lợi ích từ công nghệ số ■

TÀI LIỆU THAM KHẢO:

1. Lê Thị Thanh Huyền (2020), Đổi mới quy trình kế toán trong bối cảnh kinh tế số, Tạp chí Tài chính, truy cập tại <https://tapchitaichinh.vn/ke-toan-kiem-toan/doi-moi-quy-trinh-ke-toan-trong-boi-can-kinh-te-so-317924.html/>;
2. Nguyễn Thị Hoàng Quyên (2020). Chuyển đổi số - Hướng đi bền vững cho doanh nghiệp (Kỳ I). Truy cập tại <https://vienkt.xh.bacninh.gov.vn/news/-/details/3565029/chuyen-oi-so-huong-i-ben-vung-cho-doanh-nghiep>
3. Phan Trọng Nghĩa (2022). Ý nghĩa của chuyển đổi số trong doanh nghiệp, cơ quan nhà nước? Truy cập tại <https://skhdt.hagiang.gov.vn/tin-tuc/print/524?cat=thong-tin-ho-tro-doanh-nghiep-chuyen-oi-so>
4. Nguyễn Phước Bảo Ấn, Trần Anh Hoa, Phạm Trà Lam (2021), Định hướng phát triển chuyển đổi số trong lĩnh vực kế toán, kiểm toán. Sách chuyên khảo, Nhà xuất bản Thông tin và Truyền thông.
5. Ahmad, K. (2012). Factors Explaining the Extent of Use of Management Accounting Practices in Malaysian Medium Firms. *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 22(4), 1-6.
6. Gray H. Garrison et. al. (2020). *Management accounting*. USA: Wiley.

7. Microsoft. (2017). A Strategic Approach to Digital Transformation in Manufacturing Industries. USA: Microsoft.
8. Vărzaru, A. A. (2022). Assessing artificial intelligence technology acceptance in managerial accounting. *Electronics*, 11(14), 2256.

Ngày nhận bài: 10/6/2024

Ngày phản biện đánh giá và sửa chữa: 28/6/2024

Ngày chấp nhận đăng bài: 13/7/2024

Thông tin tác giả:

ThS. LÊ THỊ CẨM DUNG

Trường Đại học Nguyễn Tất Thành

**DIGITAL TRANSFORMATION
- OPPORTUNITIES AND CHALLENGES
FOR MANAGEMENT ACCOUNTING AND THE CURRENT
IMPLEMENTATION OF DIGITAL TRANSFORMATION
IN THE ACCOUNTINGFIELD AT ENTERPRISES**

● Master. **LE THI CAM DUNG**
Nguyen Tat Thanh University

ABSTRACT:

The strong development of technology is deeply affecting all fields, including accounting, especially management accounting. It is extremely necessary for implementing digital transformation technology into management accounting to keep up with modern trends. This study clarified the opportunities and challenges that digital transformation brings to management accounting. The study also assessed the current application and the ability to apply digital technology of enterprises in Ho Chi Minh City. The study's survey and data analysis showed that the digital technology implementation not only helps increase efficiency but also poses challenges to enterprises. The study's results also showed a significant improvement in the application of digital transformation, encouraging Vietnamese enterprises to continue developing this technology in the future.

Keywords: digital transformation, management accounting, current situation, opportunities, challenges.